ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

CHILDREN'S MAGAZINE

РІК VII. КВІТЕНЬ 1960 Ч. 4 (68

НАША ПОШТА

З уваги на багатий великодній матеріял продовження „Ілюстрованої Абетки" переносимо до наступного числа

РЕДАКЦІЯ

Галя Головата з Торонто, Канада, пише:

Дорога „Веселко!"

Маю десять з половиною років. Ходжу до шостої кляси „Рідної Школи" св. о. Миколая. За півтора року піду на курси українознавства.

Ти мені подобаєшся, „Веселко". Найбільше подобаються мені історичні оповідання.

Щиро здоровлю!

Відповідь Редакції:

Дорога Галю! Дякуємо за признання й привіт і бажаємо Тобі успіху в навчанні на курсах українознавства.

Малий Юрчик Миколаєвич з Ню Гейвену має всього шість рочків і ще не вміє сам ні читати, ні писати. Але він попросив свого Татка, щоб від нього написав листа до „Веселки". З цього листа довідуємося, що Юрчикові „Веселка" дуже подобається, особливо він любить слухати й оглядати малюнки з пригод „Чап-Чалапа" пана ЕКО. Як тільки прийде „Веселка", Юрчик зараз просить, щоб прочитали йому журналик від початку до кінця, а потім уже сам годинами оглядає образки, передусім „Чап-Чалапа".

Редакцію „Веселки" дуже тішить, що малий Юрчик так полюбив журнал і „Чап-Чалапа". Сподіваємося, що Юрчик незабаром піде до школи, навчиться читати й писати, а тоді сам читатиме „Веселку" й писатиме до неї листи.

РОЗГАДАЙМО!

1. ВЕЛИКОДНЯ ЗАГАДКА

Як я уродилось, то було я біле,
Тепер подивіться, рябеньке я ціле,
Мені змалювала Оксаночка бочки
У жовті, червоні і чорні пасочки.

Лежу на столі коло круглої паски,
Моргаю до сиру, тулюсь до ковбаски,
До хріну, до масла, до баби сміюся —
Ану, відгадайте лишень, як я звуся.

Р. З.

***

2. ЖАРТІВЛИВІ ПИТАННЯ-ЗАГАДКИ

а) Хто має шість ніг, а на чотирьох ходить?

б) Хто носить постійно трубу, але ніколи на ній не трубить?

в) По якому шляху ще ніхто й ніколи не ходив і не зможе ходити?

г) До якого воза ще ніхто не запрягав і не запряже коней.

3. РЕБУСИКИ

а) $\frac{\text{ХА}}{\text{ТОЮ}}$ 100-їть 100-лик

б) ⟫⟶ (а) -ець 100-їть і 3-має скоро ⟫⟶ (а)

***

4. ЗАГАДКОВА КАРТОЧКА

(Уклав Микола Павлюк)

САМ ПАН РИНИЙ

Відгадайте прізвище цього письменника.

***

НАРОДНІ ЗАГАДКИ

а. Не вершник, а з острогами,
Не сторож, а всіх будить.

б. Які ноги, такий ніс,
По болоті ходить скрізь.

в. Чорний, та не ворона,
Рогатий, та не бик,
Шестеро ніг без копит.

г. І взимку, і влітку вдягнена в білу свитку,
Прийде весна — плаче вона.

ґ. Зимою і літом одним цвітом.

***

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК І ВИСЛІД КОНКУРСУ з чисел „Веселки" за місяці січень, лютий і березень ц. р. будуть вміщені в числі за травень ц. р.

НАСТУПНИЙ КОНКУРС І ЛЬОСУВАННЯ нагород за правильні розгадки відбудеться в липні ц. р., а вислід буде проголошений у числі „Веселки" за серпень ц. р. Хто хоче взяти участь у конкурсі, мусить прислати правильні розгадки з чисел „Веселки" за квітень, травень і червень. Останній реченець надсилання розгадок 10-го липня ц. р.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

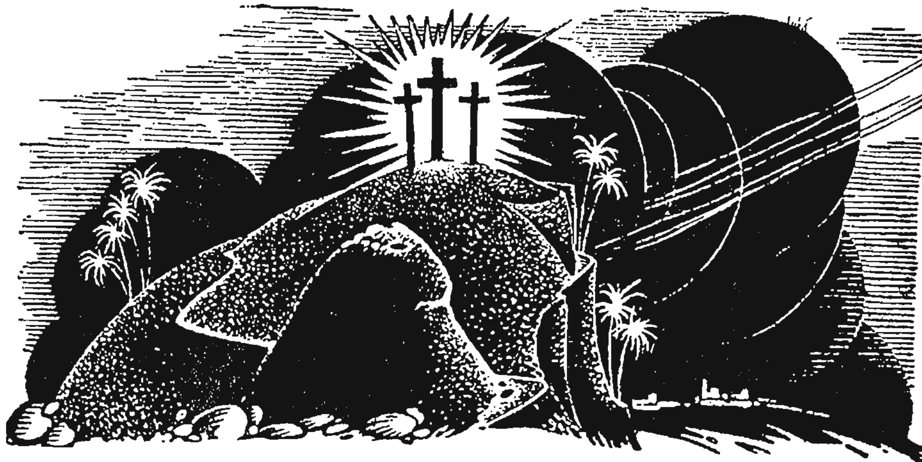
Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Андрусева. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
П. Андрусів — Гагілка „Жучок"

Роман ЗАВАДОВИЧ

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ

Христос воскрес! Заграли срібні дзвони
І сум страсний, мов сніг останній, щез,
І ми, вернувшись з церковки додому,
Співаємо гуртом „Христос воскрес!"

Христос воскрес! Прокинулась природа:
Пташата гимн виспівують Весні,
Полями лине теплий вітру подих
І будить перші квіти весняні.

Тобі ми молимось, Воскреслий Христе,
Тобі співаєм гомінких пісень,
А з нами сонце, радісне і чисте,
Врочисто славить Твій Великий День.

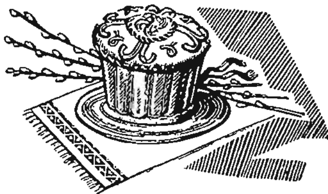
Алла КОССОВСЬКА

ВЕЛИКОДНІЙ РАНОК

Свято веселе,
Свято весняне,
В небі хмаринки
Від сонця рум'яні.

Сонце сьогодні
Не світить, а грає,
Наче зі святом
Людей всіх вітає.

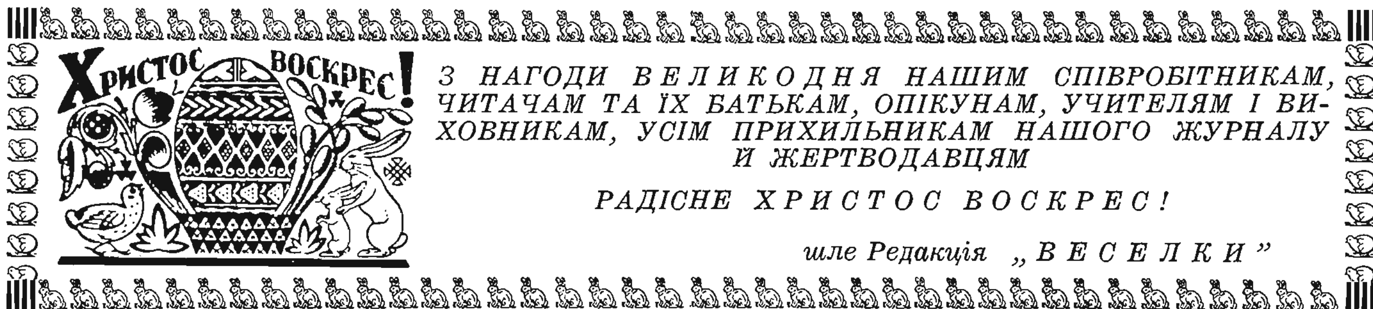
Мама несуть нам
Нові черевички —
Їх вчора купили
Для мене й сестрички.

У вишитій блюзці,
В шовковій спідниці,
Мамочка наша, —
Наче цариця!

З кошика тато
Свячене виймають.
— Христос Воскрес, діти! —
До нас промовляють.

— Воістину, тату! —
Ми хором сказали
І всі розговлятись
За стіл посідали.

З НАГОДИ ВЕЛИКОДНЯ НАШИМ СПІВРОБІТНИКАМ, ЧИТАЧАМ ТА ЇХ БАТЬКАМ, ОПІКУНАМ, УЧИТЕЛЯМ І ВИХОВНИКАМ, УСІМ ПРИХИЛЬНИКАМ НАШОГО ЖУРНАЛУ Й ЖЕРТВОДАВЦЯМ

РАДІСНЕ ХРИСТОС ВОСКРЕС!

шле Редакція „ВЕСЕЛКИ"

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація* Е. КОЗАКА

Квітень оре, Квітень сіє
В землю зерно золоте,
Хмарка кропить, легіт віє
І пшениченька росте.

Кличе, дітки, нас із хати
Сонце, кругле, наче гріш —
Гаївок пора співати,
Щоб квітки цвіли скоріш!

КВІТЕНЬ

Олена ЦЕГЕЛЬСЬКА *Ілюстрація* П. ХОЛОДНОГО

У ВОСКРЕСНИЙ СВІТАНОК

„На світанку дня першого в тижні зійшов з неба ангел Господній. Його постать була, як блискавка, а шати були білі, як сніг. Відвалив він камінь з Ісусового гробу, що був висічений у скелі, і сів на ньому.

І від страху перед ним затряслася сторожа та й стала, як мертва.

І ангел сказав до жінок, що прийшли побачити гріб: ,Ісуса шукаєте? Його тут нема, бо воскрес'."

Мала Етелля жила зі своєю мамою в убогій хатині-ліп'янці, далеко за Єрусалимом. Мама Етеллі була вдова і мусіла тяжко працювати на прожиток. Вона була прислужницею в підміському храмі. Прибирала святиню, прислужувала священикам, прочанам і богомільцям, які відвідували храм. Найтяжчою її працею було носити великою глиняною амфорою свіжу, джерельну воду до збірника в притворі святині. Криниця була далеко в полі, і вдова мусіла ходити по воду або пізньою нічною порою, або до схід сонця, щоб вранці богомільці могли покріпитися студеною водою та помити обличчя перед молитвою.

Моторошно й сумно було самій жінці ходити пізньою порою по воду. Тому вона брала з собою малу Етеллю, що помагала їй наповняти амфору водою й розвеселяла її своїм щебетом.

Було навечер'я Пасхи. До храму прибуло багато прочан, щоб зустріти в Єрусалимі цей великий роковий празник. А що в місті й по довколишніх оселях усі нічліги були зайняті, багато людей спали в притворі святині або таки під відкритим небом на ступнях святині.

Цієї ночі чекала Етеллину маму дуже тяжка праця, бо треба було принести багато води, щоб назавтра всім вистачило.

Хоч довкруги панував радісний і веселий настрій, тяжкий сум наляг на душу вдови й малої Етеллі. Ось уже третій день вони гірко оплакують смерть свого улюбленого Учителя, Ісуса Назарянина, якого лихі люди розп'яли на хресті на горі Голготі.

Цей Учитель був такий добрий і ласкавий. Він ніколи не гордив ними, бідними. Вертаючися змучений з далекої дороги, Він часто сідав на камені коло їхньої хати і відпочивав. Мала Етелля добре пам'ятала Його слова: „Мають нори лисиці, а гнізда пташки в повітрі. Син же Чоловічий не має де голови приклонити."

І коли Він так відпочивав, дівчинка услуговувала Йому. Розв'язувала ремені на сандалах, уми-

СТОЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УЛЯНИ КРАВЧЕНКО

Сто років тому, 18-го квітня 1860-го року, народилася поетка і письменниця У л я н а К Р А В Ч Е Н К О, яка писала також твори для дітей. В одному з найближчих чисел „Веселки" будуть вміщені ширша згадка про поетесу, кілька її віршів для дітей і світлини з її дитячих років.

вала Його змучені, вкриті подорожнім пилом ноги, обтирала чистою хусткою Його зрошене потом чоло. В той час мати Етеллі ділилася з Ісусом убогою поживою: прісною паляницею, овочами, фіґами та свіжим козячим молоком.

А потім Етелля сідала у стіп Божественного Гостя, вдивлялася в Його ясне обличчя і пильно слухала Його ласкаві слова. А Він, добрий Пастир, клав свої ніжні руки на голівку дитини й благословив її.

Так не один вечір Ісус Назарянин відпочивав біля цієї убогої хатини. І ось — не стало Його . . .

Та хоч як тяжко було на душі вдови й Етеллі, хоч як краялося їх серце і очі плакали, мусіли вони робити те, що велів їм обов'язок.

— Матусю, — сказала дівчинка, — чи можу я взяти зі собою оцю китицю польових квітів, що їх вчора назбирала, щоб покласти на гробі нашого любого Учителя? Я хотіла зробити це ще вчора, але боялася приступити до гробу, бо його стережуть воїни. Тепер, уночі, вони певно сплять.

— Роби, як тобі наказує твоє серденько, люба дитино, — відповіла мама.

Сповнені жалісних споминів і роздумувань про сумні події останніх днів, мати й доня наблизилася до криниці.

Поки мати набирала води в амфору, Етелля побігла, щоб покласти квіти на гробниці Учителя, яка була недалеко від дороги, що вела до криниці.

З серцем, що билося немов у сполоханої пташки, наблизилася дівчинка до гробниці. Довкола лежали, мов громом побиті, воїни. Дівчинка набралась відваги, ще ближче підійшла до гробниці і здивована побачила, що гріб відкритий. А над ним стояла якась світляна постать, сяюча, прозора, мов із сріблистої ранньої мли, легенька, мов із морської піни, і біла, мов сніг. Постать неземної краси.

Стривожена й зворушена незвичайним видовищем, дівчинка побігла до матері й кинулася в її обійми.

— Мамо! — закричала Етелля. — Я бачила чудесну з'яву над гробом Ісуса. Я так стривожилася, що не змогла навіть покласти своєї китиці квітів. Ось вона . . . Але чому вона так обважніла? Я не можу її підняти . . .

Занепокоєна мати поглянула на доню і на китицю, і очам своїм не повірила. Етелля тримала не звичайну китицю польових квітів, а пишно розквітлий букет, в якому кожна квітка була зроблена з дорогих перел і самоцвітів . . .

Так у день свого світлого Воскресення Божественний Спаситель, що за життя не мав сам де голови приклонити, через свого ангела винагородив убогу вдову й її доню за їх добре й чисте серце, за скромне, праведне й побожне життя.

„Я ЦЬОГО НЕ МОЖУ ЗРОБИТИ..."

Ілюстрація М. Дмитренка

Сумна-невесела була Петрусева доля. Сирітська доля... Ні мами, ні тата, нікого з роду. Сумував Петрусь у чужій хаті, на ласці чужих людей. Нікому було хлопчика по голові погладити, ласкаве слово сказати, в чоло поцілувати.

Сумно, дуже сумно було Петрусеві. А коли надійшов Великдень, то його смуток став ще важчий, і туга налягла на серце, мов камінь. Діти радісно готувалися до свят, писали писанки, вчилися співати гаївок, а Петрусь ходив задуманий. Згадав свою маму, що торік ще була жива, а тепер десь у Бога на небі, і в очах його забриніли сльози.

На Великдень удосвіта вдарили дзвони, і люди юрбами пішли до церкви. Тільки Петруся ніхто не взяв з собою. Ніхто його не зодягнув по-святковому, не зачесав, не обдарував гарною писанкою. Чужі люди мов і забули про нього.

Петрусик глянув у вікно на темне мовчазне небо і подумав собі, що там, угорі, між зорями, перебуває і його мама.

— Якби я знав, де та доріжка до зірок, пішов би туди... Так хочеться сказати матусі „Христос воскрес!" Таки піду, може знайду ту доріжку!..

І Петрусь вийшов з хати. Ішов темними, холодними полями, дивився на зорі й шептав:

— Мамо, матусю, чому ви мене лишили на Великдень самого?

Почула мамина душа синову скаргу, злетіла з досвітньої зірки прозорою хмаринкою та й промовила до пташки, що спала під межею:

— Пташечко-любко, защебечи моєму синочкові, бо я не можу цього зробити...

Пташка знялася в повітря, затріпотіла крильцями над Петрусевою головою й почала співати. Усміхнувся Петрусь. А сонечко, збуджене співом пташки, підняло голову, розплющило очі й залило землю сліпучим світлом.

Материна душа підлетіла до сонця і сказала:

— Сонце ясне, огрій своїм теплом синочка, бо я не можу цього зробити...

Сонечко звернуло свій погляд на Петруся, і йому стало тепло-тепленько, а бліде личко розцвіло рум'янцем, мов рожевий квіт.

Тоді материна душа злинула на землю та й промовила:

— Листочки, квіточки, зазеленійте, розвийтеся, заквітчайте дорогу моїй дитині, бо я не можу цього зробити...

Умить пуп'янки стали розвиватись у листочки, зазеленіли кущі й дерева, і розцвіли перші весняні квітки під ногами хлопчика.

Материна душа підлетіла до вітрика, що спав у калиновім гаю, і шепнула до нього:

— Вітрику, вітрику, повій легенько, поглядь мого синочка по личку та потіш його, бо я не можу цього зробити . . .

Послухав вітрик, подув ніжно-легенько, став Петрусеві кучерики чесати, рівненько, мов під гребінцем, укладати і шептати йому до вуха слова такі самі, як ті, що їх колись шептала мама. І тоді хлопчикове серце стало ще веселіше, личко ще рожевіше, очі ще синіші, і він, огрітий та озолочений вранішнім сонцем, радий і всміхнений ішов туди, де небо сходилося з землею, де жайворонки щебетали свою безконечну гаївку. Шукав дороги, що веде до зірок . . .

Назустріч хлопчикові з-за горба вийшла молода жінка. Ішла вона з хутора до церкви, несла святити паску й писанки, поспішала й молилася до Того, що сьогодні воскрес із мертвих.

Материна душа підлетіла до неї й прошепотіла їй просто в серце:

— Сестро, пригорни мою сироту-дитину, полюби її, будь їй за рідну маму, бо я цього не можу зробити. . .

Хоч не зрозуміла жінка тієї просьби, але серце відчуло її й налилося любов'ю до незнаного їй хлопчика, що сам-самісінький мандрував полями. І стала ця чужа жінка така подібна до Петрусевої мами, що хлопчик без вагання підбіг до неї, обійняв і закликав: „Христос воскрес!"

Жінка ніжно пригорнула хлопчика до себе.

— Воістину воскрес, дитино! Куди ж ти йдеш? Де твоя мама?

Коли хлопчик відповів, що він сирота, вона сказала:

— Я візьму тебе до себе! Чи хочеш бути моїм синочком?

Петрусь кивнув головою.

— Хочу, бо ви такі гарні й такі добрі, як моя мама, що там, на зорях.

Того великоднього ранку Петрусь знайшов другу, хоч і не рідну, маму. І, дивлячись на це, раділи пташки, і сонце, і листочки, і квітки, і вітрик. Але найбільше раділа мамина душа, що голубою хмаринкою поринула в бездоннім небі.

На підставі оповідання зі „Світу Дитини" 1938

— опрацював РОЛЯНИК

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Верба б'є, не я б'ю. За тиждень Великдень: недалечко червоне яєчко.

Сухий березень, теплий квітень, мокрий май — буде хліба урожай.

Бережися цапа спереду, коня — ззаду, а лихого чоловіка з усіх боків.

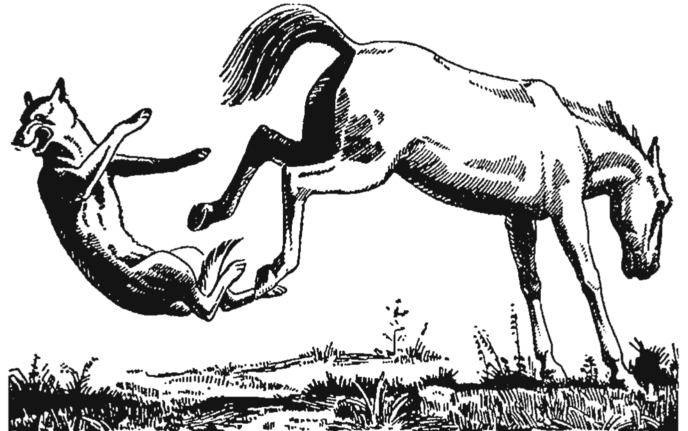
Олександер БІЛОУСЕНКО

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

Ілюстрації В. Цимбала

4. ХАЛАСУНАМ ТАКЕ БУВАЄ

Та не завжди так щастило вовчикові. Бувало так, що мало не пропадав з голоду. Не мав ще він вовчого досвіду, та хоч і натрапить було на здобич, то вона одурить його і втече.

Одного разу біжить такий голодний, аж бачить — на луці пасеться коняка. Він до неї:

— Здорова була, коняко! Я тебе з'їм!

— Що ж ти таке, що будеш мене їсти? — питає коняка.

— Я вовк! — каже.

— Та брешеш — ти собака!

— Їй-Богу, — каже, — вовк!

— Ну, коли ти вовк, то від чого ти почнеш мене їсти?

— А від голови! — каже.

— Е, вовчику, вовчику! Коли ти вже наважився мене з'їсти, то починай від хвоста; поки доїси до середини, а я все буду пастися та й доситнішаю; тоді й закусиш ситеньким.

— Чи так, то й так! — каже вовк, та зараз до хвоста . . . Як потягне за хвіст, а тут коняка як ударить копитами . . . Вовк не знає вже, чи на цім, чи на тім світі. А коняка, як дремене, — аж курява встала.

Ледве очунявся вовчик і сам себе лає:

— Такий ласий! Конче хотів ситеньким закусити. От і дістав по зубах ласощів!

(Продовження буде)

ЯК ЗАЙЧИКИ ПОБИЛИ ПИСАНКИ

Ілюстрації Е. Козака

Вибіг зайчик на леваду,
Кличе друзів на нараду.
„Дзень-дзелень!" по всій долині
Дзеленчать дзвіночки сині.

Бігли зайчики лісами,
Через гори, ріки, ями,
Позбігались на леваду,
Посідали, радять раду.

Каже заєць: „Ох, морока!
Маю хатку за потоком,
Хтось почав у мене в хаті
Писанки в кутку складати.

Тож прохаю вас, громадо,
Що робити — дайте раду:
Чи яєчка ці лишити,
Чи узяти та й побити."

Знявся гамір на леваді,
Кожний щось сказати радий,
Хтось подав розумну гадку:
„Спершу ми огляньмо хатку!"

От пішли гуртом до хати,
Стали всюди зазирати,
Ті яєчка оглядають,
Але що і як — не знають.

Аж один старий зайцюра,
Поглядаючи спохмура,

На дубову скриню скочив —
Знак, що щось сказати хоче.

„Я скажу коротке слово:
Все побити — і готово!"

Розігнався і сердито
Ну ж лапками яйця бити!

Тільки вдарив — а з яєчка
Плиг курчатко, мов копичка!
Потім друге, третє . . . п'яте . . .
Стало тісно серед хати.

Ціп-ціп! — ціпкають курчата,
Тупу-тупу, — ноженята,
Далі в коло поставали
І гаївку заспівали.

Зайченята суплять брови:
„Гей, — допитуються, — хто ви?"
А усі курчатка скоро
Відповіли дружнім хором:

„Ми курчата з великодніх
Писанок до вас приходим
Пострибати, поспівати,
Весну красну привітати."

Гей, зраділи зайченята,
Аж здригнулась криком хата,
Вже столи несуть великі,
І з скрипками йдуть музики.

Повно радости й утіхи!
Скрізь лунають жарти й сміхи!
І пішла по лісі слава,
Що у зайчиків забава.

За В. ЗУБКОМ — РОЛЯНИК

Мирослав ПЕТРІВ *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

ЧОРНОГУЗ І ЖАБИ

Те, про що розказуватиму, діялося дуже давно. Злетілися всі птахи на широку долину й стали раду радити, кого б то їм за царя вибрати.

— Нехай царем буде Орел! — сказав дзюбатий Дятель.

— Ні! — запищали Чайки-реготухи. — Орел зашився в карпатські ліси, а до нас і не загляне. Оберімо собі низового царя.

— Хай Яструб буде царем! — крикнула Ворона.

— Не хочемо! Не хочемо! — закричали птахи.

Виступив поважний Шпак і сказав:

— Нехай нашим низовим царем буде Чорногуз! Він птах статечний, розважний і справедливо пануватиме над нашою крилатою громадою.

— Хай буде так! — закричали птахи й радісно замахали крилами.

— Хай живе цар Чорногуз! — крикнув Шпак.

Його оклик підхопили всі птахи.

Чорногуз стояв збентежений. Такої чести він не сподівався. Поки отямився, Чайки принесли з плавнів прегарну золоту корону і поклали йому на голову. Птахи вклонилися новому цареві й полетіли до своїх гнізд.

Залишившись сам з жінкою, Чорногуз захотів побачити, чи йому до лиця в золотій короні. Не мав дзеркала, тому підійшов до озерця, щоб глянути в його гладке плесо. Ледве нахилився — корона злетіла з голови і впала в воду.

Може Чорногуз і витягнув би корону, та жаби побачили її й понесли до своєї столиці, Жабуриння. Там негайно обрали собі царя і назвали його Жабурин Перший.

На березі озерця Чорногузиха стала лаяти Чорногуза:

— А ти недотепо! Тебе добрі птахи за царя обрали, а ти корону жабам віддав!

— Цить, цить! — заспокоював її Чорногуз. — Ловитимемо жаб доти, доки вони не віддадуть мені корони.

Від того дня й донині всі Чорногузи ловлять жаб. Низові птахи не мають царя, а під водою в Жабуринні панує вже Жабурин Сто Двадцять П'ятий. Кажуть, що Жабурини пануватимуть, доки Чорногузи не відберуть у них корони. Чи це коли станеться, не знати . . .

Г. ЧОРНОВИЦЬКА

ВЕСНА НА ГАЛЯВИНІ

Всі пташки зустрічають весну,
сонце будить березу зі сну,
на березі вже скапує сік.
Білка з сосни до кущика — скік!
Жабка кряче: „Тікай від біди!"
Поплигала мерщій до води.

Ховрашок, коли промінь припік,
вийшов з нірки, зіп'явся і став,
і щосил засвистав, засвистав!
Засвистав і до мишки сказав:
„Ну, тепер я вже більш не засну,
зустрічатиму світлу весну!"

Мирослав ПЕТРІВ

ПТАШИНА ПІСЕНЬКА

Ой, пташки ви, щебетушки,
Заспівайте цір-цір-цір,
Бо іде весна прекрасна
З-поза моря, з-поза гір.

Ой, пташки ви, щебетушки,
Заспівайте ці-ці-ці,
Бо снігів уже не стало,
Ані льоду на ріці.

Ой, пташки ви, щебетушки,
Заспівайте тьох-тьох-тьох,
Бо уже квітки полями
Розсіває рясно Бог.

Ой, пташки ви, щебетушки,
Заспівайте тір-лі-лі,
Бо прийшла весна прекрасна
Для усіх нас на землі!

РОЛЯНИК

МОРЯКОМ Я СТАНУ

**Я тепер школярик,
Книжечки читаю
І по світі по широкім
Думами літаю.**

**Як великий буду,
Моряком я стану,
Світ далекий і цікавий
Зблизька я огляну.**

**Захвилює море,
Захлюпоче синє,
Як по ньому український
Корабель полине.**

**А на нім залога:
Хлопці браві, смілі,
Що ні буря їх не спинить,
Ані гори-хвилі.**

**Не дивуйся, море,
Усміхнися любо,
Привітай цей синьо-жовтий
Прапор із тризубом!**

**Не дивуйся, море,
Усміхнися мило,
Ти ж не раз вже українські
Кораблі носило.**

**Попливем-полинем
В голубі простори,
А кругом шуміти буде
Невгомонне море.**

ДУМА ПРО ОЛЕКСІЯ ПОПОВИЧА

Український народ багатий своїми піснями. Зокрема широко відомі ті народні пісні, що постали за часів козаччини. Вони називаються „думи". Їх складали й співали співці-кобзарі, звичайно старі, сліпі козаки, що втратили зір у боях. Співали при звуках кобзи, що є прадавнім українським народним многострунним інструментом, відомим ще у князівські часи. У XVII столітті стали кобзу називати бандурою, а кобзарів — бандуристами. Ця назва затрималася й до сьогодні.

У думах кобзарі-бандуристи оспівували й прославляли козацтво, його славні воєнні подвиги, сміливі морські походи й бої, бурхливі пригоди. У цих піснях звеличували козацьких отаманів, славили великого гетьмана Богдана Хмельницького і його блискучі перемоги над ворогами. Через те думи — це історичні пісні. Вони є продовженням історичних пісень із княжих часів, що звалися „билінами".

Кобзарі ходили по всій Україні, і у селах, на міських базарах та ярмарках звуки кобзи стягали великі юрби слухачів — старших, молоді й дітей. Всі уважно слухали співу кобзаря.

Кобзарі відіграли велику ролю в житті українського народу. У часи Хмельницького вони закликали народ до збройної боротьби проти ворогів і виконували завдання розвідників та зв'язкових. У часи політичної неволі своїми співами підтримували національну свідомість і державницьку традицію українського народу. За це вороги переслідували їх, і багато кобзарів згинуло геройською чи мученицькою смертю.

Думи співають і в наших часах або окремі бандуристи, або ансамблі-капелі бандуристів. У новіших часах відомі були кобзарі Остап Вересай, Іван Кучеренко, Михайло Кравченко, Антін Митяй та організатор кобзарства Гнат Хоткевич. Українці у вільному світі мають Капелю Бандуристів ім. Т. Шевченка. Названо її іменем нашого найбільшого поета, бо Шевченко дуже цікавився кобзарями, записував їх пісні, а свою збірку творів назвав „Кобзарем". Постать кобзаря оспівав Шевченко у своєму творі п. н. „Перебендя", а ролю кобзаря зобразив у поемі „Гайдамаки".

Найбільш відомі думи — це „Маруся Богуславка", „Самійло Кішка", „Утеча трьох братів з Озова", „Івась Коновченко", „Корсунська битва", „Смерть Б. Хмельницького", „Ганджа Андибер", „Поєдинок козака Голоти з татарами".

Багато є козацьких дум, а одна з найкращих — це дума про Олексія Поповича та бурю на морі. Ось її зміст:

Плили по морю запорожці чайками. Знялася буря, небо хмари вкрили, вітер став високі хвилі підіймати. І розбила-рознесла буря чайки козацькі на три частини: одну частину занесло під береги турецькі, другу — в гирло Дунаю, а третя стала серед моря потопати. Було тут триста козаків із своєю старшиною.

І промовив отаман Грицько Зборовський до козаків:

— Козаки, панове-молодці! Лиха хуртовина знялася на нас. Може хто з вас великі гріхи має, і тому ми потопаємо. Добре уважайте, гріхів своїх не таїть. Хто гріх на собі почуває, хай сповідається милосердному Богу, і потім Чорному морю, і мені, отаманові кошовому! Хай краще один

покається та відпокутує, ніж маємо всі пропадати!

Козаки слова отаманові слухали, але всі мовчали — ніхто не почував на собі великого гріха. Тільки військовий писар Олексій Попович обізвався:

— Ей, козаки, панове-молодці!
[Добре ви вчиніте,
Мене ж, Олексія Поповича, самого візьміте,
До моєї шиї біленький камінь прив'яжіте,
Очі мої козацькії, молодецькії червоною
[китайкою запніте,
Ой, мене самого в Чорне море іспустіте!
Нехай же я буду сам своєю головою
[Чорне море дарувати,
Ніж я маю много душ, вір християнських
У Чорному морю безневинно погубляти.

Як козаки такі слова зачували, до Олексія Поповича промовляли:

— Олексію Поповичу, славний лицарю, писарю! Ти ж Святе Письмо тричі на день читаєш і нас, простих козаків, на все добре навчаєш, то чому ж ти від нас більше гріхів маєш?

Заплакав Олексій Попович:

— Ой, козаки, панове-молодці! Хоч я й Святе Письмо тричі на день читаю, таки від вас усіх більше гріхів маю. Як я вдома проживав, отця й матір, старшого брата й сестру старшу зневажав, дітей маленьких конем розбивав, попри церкву пробігав і в своїй гордості шапки не скидав, на себе хреста не складав, отцівської й материної молитви не споминав. Це не Чорне море мене тепер потопає, це мене отцівська й материна молитва карає.

Як почув це отаман Грицько Зборовський, пожалів козака та й каже:

— Ой, козаки, панове-молодці! Добре ви, браття, дбайте, Олексія Поповича у море не кидайви, лише його на чардак виводіте, з лівої руки пальця-мизинця урубайте, християнської крови у Чорне море впускайте. Як буде Чорне море кров християнську пожирати, то буде на Чорнім морі буря-хуртовина втихати.

Тоді козаки добре дбали,
Узяли Олексієві руки назад ізв'язали,
Червоною китайкою очі затьмили.
То що такого козака у море пускать
[пощадили:
На лівій руці пальця-мизинця втинали,
Його кров у Чорнеє море метали.
Стало Чорне море кров християнську
[пожирати,
То так уклалось, якби ніколи й не грало,
Суден козацьких не розбивало.

Тоді Олексій Попович узяв Святе Письмо у руки, читав і козаків на все добре навчав:

— Хто отця й матір шанує й поважає,
Той на полі і на морі поміч має,
Того отцівська і материна молитва
[із дна моря виймає,
Від смертельного гріха душу відкупляє,
До царства небесного проводжає.

ПЕРЕБЕНДЯ

**Перебендя старий, сліпий —
Хто його не знає?
Він усюди вештається
Та на кобзі грає.**

**А хто грає, того знають
І дякують люди:
Він їм тугу розганяє,
Хоч сам світом нудить . . .**

— — — — — —

**Вітер віє, повіває,
По полю гуляє;
На могилі кобзар сидить
Та на кобзі грає.**

**Кругом його степ, як море
Широке, синіє;
За могилою — могила,
А там — тільки мріє.**

**Сивий ус, стару чуприну
Вітер розвіває,
То приляже та послуха,
Як кобзар співає . . .**

Тарас ШЕВЧЕНКО

Володимир МАЦЬКІВ *Ілюстрація П. ХОЛОДНОГО*

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

IV. ПИСАНКИ

Чи може обійтися Великдень в українській родині без великодньої писанки? Звичайно, ні! Кожна українська дитина в Україні і в широкім світі знає, що на Великодні свята в нас „пишуть" писанки. Про „українські великодні яйця" знає багато чужинців у тих країнах, де живуть українці. Ці писанки такі гарні, так притягають до себе очі кожного глядача, а при тому такі багаті на барви й узори, що ніде у світі немає кращих.

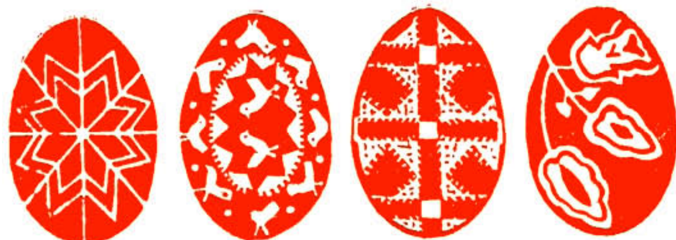
Крім писанок є ще крашанки, але вони не такі гарні, бо їх „красять" тільки на один колір.

Звичай „красити" та „писати" яйця під Великдень походить з тих давніх часів, коли наші предки ще не знали Христової віри. Вони бачили, що з яєчок вилуплюються пташки. Хоч мати-пташка й не живе довго, в яєчку зберігається життя її дітей, і так воно діється з роду в рід. Тому яйця наводили людей на думку про вічне життя. Прийнявши Христову віру, наші предки не занехаяли звичаю обдаровуватися навесні взаємно крашанками й писанками. Це вони робили під час Христового Воскресення. І так цей гарний звичай зберігся й дотепер. За той довгий час писанки ставали щораз кращі та щораз багатші на кольори й узори.

Багато українських жінок і дівчат в Україні й поза Україною вміють писати писанки. А це не така проста справа: треба великої терпеливости, докладности, а головно треба відчувати красу й уміти добирати кольори.

Щоб добре розписати писанку, треба заготовити свіжих, чистих, але немитих яєць, кілька фарб різного кольору в окремих мисочках або глечиках, шматок бджоляного воску, писальце і свічку. Фарбу до писання писанок колись робили вдома з рослин — тепер можна її купити в крамниці. Також треба придбати собі взори. Лише досвідчена писанкарка „пише" писанки без узорів.

Цікаво вам знати, як пишуться писанки? Ось дівчина бере на писальце дрібку воску, розтоплює над свічкою й покриває ним усі ті місця на шкаралупі, що мають залишитися білими. Опісля вмочає яйце в фарбу ясного кольору, наприклад у жовту. По кількох хвилинах кладе яйце на продувне місце, щоб просохло, а тоді покриває воском ті місця, що мають залишитися жовті. Знов занурює яйце у фарбу, якусь темнішу, висушує яйце, завосковує бажані місця і вмочає в найтемнішу фарбу.

Кінець-кінцем писанка готова. Писанкарка кладе її в теплу воду, щоб зійшов віск, і востаннє висушує. Деколи натирає писанку шматкою, щоб блищала.

Пригляньмося уважно до взорів на писанках. Одні взори складаються з коліщаток, квадратиків, трикутників (це — геометричні рисунки), інші — з квіточок, листочків, галузок (рослинні рисунки). Деколи можна побачити на писанках коників, голубів, пташок тощо.

Деякі музеї і окремі люди мають великі збірки українських писанок.

А хто з вас уміє писати писанки?

(Продовження буде)

Федір ДУДКО

КУРКА Й СОРОКА

Ілюстрація Е. Козака

В дровітні, в решеті, серед ганчір'я
Знесла яєчко курочка рябенька
І, з того горда та раденька,
Розкудкудахкалась на все подвір'я.

— Чого так, сестро, розкричалась,
Немов не знати річ яка на світі сталась? —
Стрекоче їй сорока з плоту,
— Ще б не дивота,
Якщо б знесла яйце якесь гарненьке:
Синеньке чи рябе, рожеве, голубеньке.
А то ж марнота:
Звичайне, просте, куряче яйце!

— Сестрице мила, —
Говорить курка їй на це:
— Ти б курячих яєць так не ганьбила!
Всі знаємо, що люди цінять їх не від сьогодні,
А вже ж як прийдуть свята Великодні,
То ти б побачила, які
Вони з них роблять крашанки
І пречудові писанки,
Що їх ні з чим красою не зрівняти.

Нам не зашкодило б запам'ятати,
Що дуже часто найціннішим те буває,
Що найскромніший вигляд має.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

Наш читач Юрко Назаренко, учень другої кляси української школи в Дітройті, прислав нам такий допис:

„Дорога ,Веселко!' Хочу з Тобою поділитися, як я провів Різдво й ялинку. В той день, як ми влаштовували ялинку, зібралися всі учні української школи й пішли з батьками до церкви. Після Служби Божої ми, учні, відіграли виставу ,Живий вертеп'. Пан Ліс грав на сопілці,

а діти співали колядки. Потім вибігли на сцену зайчики з садочка. За ними сніжинки й янголи притягли на санках подарунки. Янголи співали і вихваляли св. Миколая, який обдарував дітей яблуками, горішками й цукорками.

Посилаю фото з сніжинками й янголами. Перший янгол — це я."

СМІЙМОСЬ!

ХИТРИЙ УНУЧОК

Дідусь перевіряє, чи його внучок Мирко вміє добре рахувати.

— А скажи мені, скільки буде три рази чотири.

— Дванадцять! — відповідає без надуми Мирко.

— Дуже добре! — радіє дідусь. — Дістанеш від мене дванадцять горіхів.

Почувши про смачні горіхи, Мирко нараз скрикує:

— Ой, дідусю! Я помилився! Я хотів сказати: двадцять чотири!

Роман ЗАВАДОВИЧ

КОЛИ ПОМЕРКЛО СОНЦЕ...

Між крутими скелями, у глибокому засніженому проваллі, лежала підстрелена сарна. Коло неї стояло молоденьке сарнятко і, схиливши голову, сумно дивилося на свою маму, мов питалося, чим їй допомогти.

— Моя дитино! — промовила тихо сарна. — Глибока моя рана, смерть заглядає мені в очі, але я не хочу вмирати. Побіжи на полонину, щипни з-під білого каменя сухої травиці-немриці та й принеси мені. Всі наші предки лікувалися нею в годину знемоги — може вона й мені поможе.

— Добре, мамо! — відповіло сарнятко і стрілою помчалося по скелях, все вище й вище, аж на високу полонину, де під старезним білим каменем росла травиця-немриця. Сарнятко микнуло кілька травинок і хутенько побігло назад.

Як перебігало воно невеличку галявину, де попри вориння вилася круто догори кам'яниста стежка, то побачило мандрівника з вузликом на плечах, що ступав собі поволі, крок за кроком. Сарнятко придало ходи в ноги, щоб перехопитися через стежку, аж раптом почуло, що мотузок схопив його за шию й міцно здавив.

— Рятуй, мамо! — зойкнуло сарнятко. Воно попало в сильце й сіпалось тепер безсило, мов мушка в павутинні. Кидалося і смикалося, доки вистачило сили, а далі звалилося на землю й лежало непорушно, важко дихаючи.

Тим часом мандрівник, ідучи стежкою, веселими очима розглядався по околиці — мабуть, радувала його чудова краса гір напровесні. Нараз із-за скелі вискочив страшний чоловік з чорною розкудовченою бородою і кинувся навпереймі мандрівникові.

— Гроші або смерть! — закричав він.

— „Бідний! — пожаліло сарнятко мандрівника. — Попався, як і я. Невже нам обом призначено тут марно загинути?"

У кущах зашаруділо. Затріщали сухі галузки. Щось пробиралося гущавником, підходило ближче. Сарнятко скулилось, раде обернутись, якби можна, в камінець або в купку моху — але дарма! Ялинові гілки розхилилися і з-між них висунулась вовча морда з висолопленим язиком.

— „Вовк! — подумало з жахом сарнятко, і в нього захололо серце. — Це вже смерть моя прийшла до мене. А може ні? Може це такий вовк, що дасться ублагати?"

— Дядечку-вовчику! — закликало сарнятко. — Не їжте мене! Дивіться, яке я мале й худе! Моя матуся захворіла, і я мушу принести їй травиці-немриці.

— Що мене обходить твоя мати! Худе ти — це правда, але голодному й те добре, — відповів вовк, клацнувши зубами.

В ту саму хвилину на галяві залунав крик. Вовк почув людський голос, наїжив шерсть, озирнувся і побачив, як розбишака повалив мандрівника на землю.

Нараз зчинилося щось незвичайне: сонце померкло. На землю впала ніч так несподівано, мов би хто прикрив її велетенським чорним рядном. Гори, ліси й долини поринули в темряву. Земля задрижала і з її глибини відізвався глухий гуркіт.

— Що сталося? — зашуміли ліси густим ялиновим віттям.

— Що сталося? — загомоніли гірські потоки й шипоти.

— Що сталося? — загуділи вітри, що спали у карпатських гущавинах.

Вовк заскімлив з переляку і, круто повернувшись, кинувся втікати.

Сарнятко почуло, що сильце вже не давить його й не держить на припоні. Долі лежало в безладді помотане мотуззя. Сарнятко схопилося на ноги й побігло галявою в сторону провалля.

На галяві теж діялося щось навдивовижу. Розбишака задеревів з несподіванки і, заточуючись мов п'яний, кинувся навтікача. Біг у долину з криком та плачем і здивовано дивився за ним мандрівник, живий і непоранений.

Коли сарнятко опинилося у проваллі, назустріч йому вийшла мати-сарна. Її неміч десь поділася, рана засклепилася, м'язи сповнились пружністю та силою.

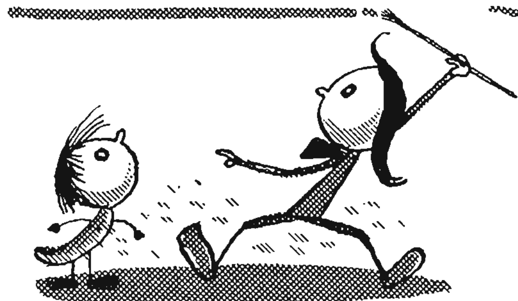
Чи знали ці люди і звірі, що в ту хвилину, коли померкло сонце, сталося одно з найбільших див у світі? Далеко, за горами-лісами, лихі люди вбили Сина Божого, і Він умер, прибитий цвяхами до хреста, щоб своїм терпінням відкупити світ з неволі гріха. Затремтіла земля, настала темрява, багато гробів відкрилося, і мертві, що в них лежали, воскресли силою Божою на знак, що через три дні воскресне і Божий Син і запанує загальна радість на землі.

І справді, земля почала готуватись, щоб урочисто зустріти свято Воскресення.

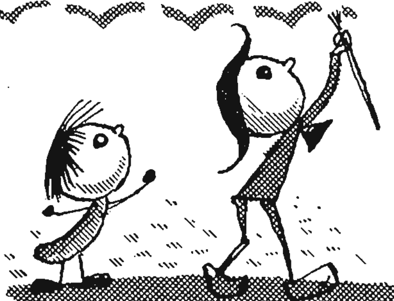
Ось у скельних скалубинах розтанули останні латки снігу. Гори й долини вкрились пишним килимом трави. На косогорах зацвіли барвисті квітки. Загомоніли ліси пташиним співом. Заграли рибки в озерах, забриніли бджілки над келихами квіток. А сонце звільна здіймало з лиця жалобний серпанок і всміхалося до цілого світу так, як тільки воно вміє всміхатися кожного Великодня.

П о я с н е н н я: Полонина — пасовище на верху гори; в о р и н н я — огорожа з довгих жердин; с и л ь ц е — мотузок з петлею, в яку ловляться звірі або птахи.

ЧАП—ЧАЛАП

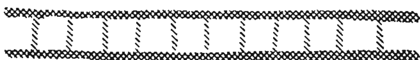
**Каже Чап-Чалап: „Корнійку,
Глянь, малюю я лінійку.**

**Ще й пташок зроблю я п'ять,
Що вгорі собі летять.**

**А для тебе, Теодоре,
Тут я намалюю гори.**

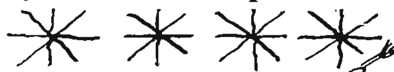

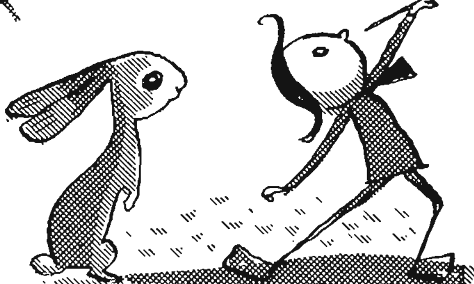
**Щоб потішити Маринку,
Рівно виведу драбинку.**

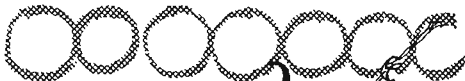

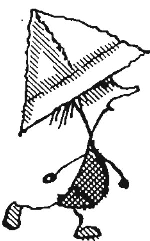
**Мишка-Кришка ось маленька,
Намалюю їй серденька.**

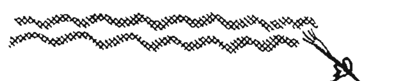

**При зірках, мій милий Яцю,
Маю я нелегку працю.**

**Ось іде малий Микола,
Я зроблю для нього кола.**

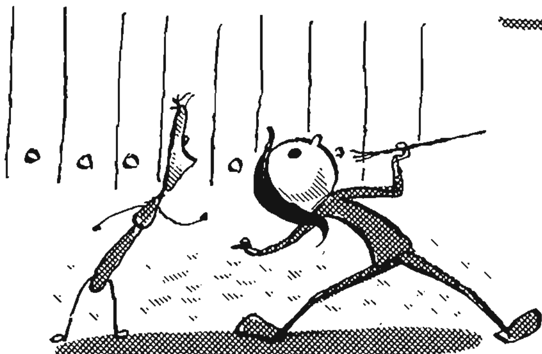

**Теж для Ульки, для Зозульки
Намалюю три кривульки.**

**А тобі, малий паничу,
Трохи я тичок натичу.**

**Між тичками, любий Тольку,
Посаджу дрібну фасольку.**

**Ти вернувся ще, Корнійку,
Повторю ще раз лінійку."**

**Більше не сказав ні слова,
Бо вже писанка готова.**

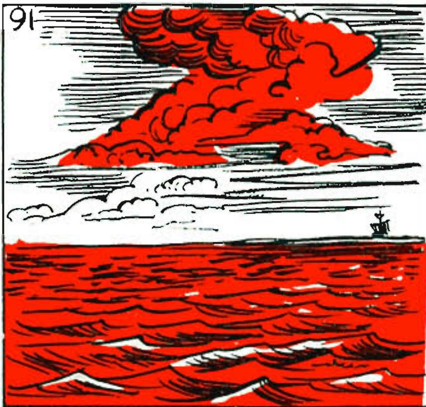
ЕКО

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

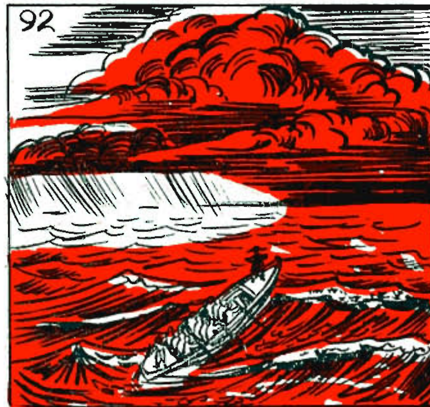
БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ VII: БУРЯ — *CHAPTER VII: THE STORM*

— Братця, перестаньте веслувати! Он видно щоглу ґалери! — вказав Богдан рукою на обрій.

Brothers! Stop rowing! There is the mast of a galley!" — and Bohdan pointed at the horizon.

Але незабаром обрій заснував густий туман, і здалеку загуркотів грім.

But soon the horizon was covered with thick clouds, and thunder was heard from far away.

Щосили веслували козаки назад, але козацької фльотилії не було видно. Буря підсилювалась. „Ми заблудили!" — сказав Богдан.

The Kozaks rowed at full strength, but the Kozak flotilla was not to be seen. In the meanwhile the storm was gathering in fury. "We are lost!" Bohdan exclaimed.

Вітер розгойдав високі хвилі-гори, з хмари полило зливним дощем.

The wind rolled high, mountain-like sea waves, while the cloud unleashed a downpour.

Ринула висока хвиля, підхопила човен, перевернула й кинула у водяне провалля.

A sudden rush of a mountainous wave raised the canoe and threw it into watery abyss.

— Рятуйтеся, як хто може! — крикнув Богдан і полетів сторчма в воду.

"Save yourself, whoever can!" — shouted Bohdan and himself dived into water.

(Продовження буде)

(To be continued)